

УДК 37.091.12:004](485)

**Володимир Крячко**, кандидат соціологічних наук,  
старший науковий співробітник відділу  
зарубіжних систем професійної освіти  
Інституту професійної освіти НАПН України,  
м. Київ, Україна

## ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ШВЕЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

**Анотація.** На основі аналізу наукових та інформаційних джерел експліковано деякі особливості забезпечення якості професійної освіти у Швеції в умовах сучасних викликів. Схарактеризовано деякі інноваційні педагогічні методи, які набули популярності у Швеції.

**Ключові слова:** якість, професійна освіта, Швеція.

**Abstract.** Based on the analysis of scientific and information sources, some features vocational education quality assurance in Sweden in the context of modern challenges are explicated. Some innovative pedagogical methods that have gained popularity in Sweden are characterized.

**Keywords:** quality, vocational education, Sweden.

Система забезпечення якості професійної освіти і підготовки (ПОП) у Швеції є складною та багаторівневою структурою. «Новий Закон про освіту – для знань, вибору та безпеки» (Урядовий законопроект 2009/10:165) був схвалений парламентом у червні 2010 року та діє з 1 липня 2011 року. Закон про освіту надає Шведській шкільній інспекції чітку правову основу для її нагляду. Було запроваджено шкалу санкцій, де амбіцією, наскільки це можливо, є встановлення однакових санкцій проти муніципальних та незалежних шкіл, що фінансуються грантами. Було посилено правила, що регулюють роботу Шведської шкільної інспекції (Skolinspektionen), щоб посилити її повноваження щодо здійснення чіткого та ефективного нагляду та дозволити їй накладати штрафи на державні та приватні відповідальні органи, а також використовувати інші санкції. Було запроваджено нові положення щодо систематичних процедур підвищення якості

(які мають бути задокументовані), тоді як попередні вимоги до звітів про оцінку якості та муніципальних шкільних планів були скасовані. Це означає, що кожен орган, відповідальний за школи, повинен систематично та постійно планувати, контролювати та розвивати свої освітні послуги. Основна увага приділяється досягненню національних цілей у сфері освіти. Оцінювання вчителів не регулюється законом. Однак, весь шкільний персонал регулярно проводить діалоги з директором школи щодо індивідуального розвитку, а заробітна плата встановлюється індивідуально відповідно до правил ринку праці.

Усі керівні органи шкіл у Швеції зобов'язані за законом мати систематичний процес забезпечення якості. Заходи щодо забезпечення якості не регулюються детально, але школи зазвичай використовують такі показники, як середні оцінки, рівень участі, рівень завершення навчання та рівень працевлаштування у своєму аналізі. Більшість організаторів також опитують думки своїх учнів щодо освіти, обладнання та їхнього благополуччя. Відповідальність за нагляд та аудит якості як у старшій середній школі, так і в муніципальній освіті для дорослих покладається на Шведську шкільну інспекцію (Skolinspektionen). Регулярний нагляд за школами здійснюється на основі низки областей та пунктів оцінювання; аудит якості відстежує конкретну сферу. Професійно-технічна освіта і підготовка приділяє велику увагу як регулярному нагляду, так і аудиту якості. Структурована співпраця між постачальниками освіти та робочим місцем виявилася важливим фактором успіху в навчанні на робочому місці. Незважаючи на те, що постачальники освіти відповідають за проведення систематичної оцінки якості, уряд підтримує та стимулює розвиток якості у професійно-технічній освіті за допомогою різних ініціатив та спеціальних схем фінансування. Це може включати конкретні завдання, делеговані Шведському національному агентству, наприклад, розробку рекомендацій щодо навчання на робочому місці. Також уряд ухвалив рішення про широку схему фінансування, що складається з грантів школам, які бажають розвивати якість навчання на робочому місці.

З 2015 року у Швеції діє національна рамка кваліфікацій для навчання протягом усього життя (SeQF). SeQF базується на спільній європейській рамці кваліфікацій, Європейській рамці кваліфікацій (EQF), до якої входять багато країн. SeQF була приєднана до Європейської рамки кваліфікацій (EQF) у червні 2016 року. Як і EQF, SeQF має вісім рівнів. Ці рівні описані у формі результатів навчання, яких необхідно досягти на певному рівні. Описи є достатньо широкими та загальними, щоб відповідати багатьом різним типам кваліфікацій. Кваліфікації юридично регулюються у Швеції та видаються після формальної освіти (наприклад, шведська старша середня школа), і як такі, їм призначено рівень у SeQF.

Метою SeQF є підвищення ясності щодо рівня кваліфікації та того, що людина з певною кваліфікацією повинна знати, розуміти та вміти робити в різних формах освіти та секторах, у Швеції та на міжнародному рівні. Для міжнародних порівнянь EQF є ключем до порівняння з рамками та кваліфікаціями інших країн. SeQF – це відкрита рамка. Це означає, що вона також включає кваліфікації, які не регулюються законодавством, але демонструють результати навчання поза межами державної системи освіти, наприклад, безперервний професійний розвиток. Шведське національне агентство вищої професійної освіти відповідає за оцінювання цих кваліфікацій та їх розміщення в SeQF, коли навчальні заклади подають заявку на це. Шведське національне агентство вищої професійної освіти відповідає за Шведську рамку кваліфікацій.

У Швеції з 2020 року було запроваджено кілька заходів для підвищення якості та привабливості професійної освіти. Мережі вищої середньої професійної освіти були запуснені як пробна ініціатива в Норрботтені в листопаді 2022 року та поступово розширилися до 10 регіонів у 2024 році. Їхня мета – сприяти обговоренням між зацікавленими сторонами вищої середньої професійної освіти в усіх типах шкіл, зосереджуючись на регіональних досягненнях, проблемах та рішеннях у професійній освіті, а також досягаючи консенсусу з питань, пов'язаних

з професійною освітою. З часом ці мережі прагнуть підвищити якість, рівність та загальну привабливість професійної освіти.

З 2023 року всі програми професійної освіти автоматично включають «факультативні» курси шведською та англійською мовами, які після завершення дозволяють здобувачам освіти отримати доступ до вищої освіти. Для підтримки стандартів професійної підготовки програми професійної освіти були розширені як за обсягом кредитів, так і за навчальним часом. Однак здобувачі освіти все ще мають можливість відмовитися від цих додаткових курсів. Ця зміна була впроваджена шляхом внесення поправки до Закону про освіту парламентом Швеції у квітні 2022 року.

Більше того, Національне агентство освіти Швеції отримало доручення у 2020 році розробити цифрові інструменти для навчальної та професійної орієнтації з метою посилення орієнтації в шкільній системі та надання більшій кількості учнів можливості робити усвідомлений вибір. У 2024 році агентство представило дванадцять цифрових інструментів для навчальної та професійної орієнтації, доступних на вебсайті Utbildningsguiden. Ці інструменти орієнтовані на здобувачів освіти, які обирають початкову або середню школу, опікунів, які шукають дошкільні заклади або школи для своїх дітей, дорослих, які шукають освіту або кар'єрні можливості, а також консультантів з питань навчання та кар'єри.

У 2023 році Шведське національне агентство вищої професійної освіти надало пріоритет програмам у таких сферах, як цифровізація, перехід на «зелені технології» (екотехнології), енергоефективність та охорона здоров'я. Помітною подією у 2023 році стала поява курсів, зосереджених на штучному інтелекті (ШІ), які становили близько 10% затверджених програм вищої професійної освіти. Більше того, з 2024/25 навчального року штучний інтелект вводиться як новий предмет у старших класах середніх шкіл та муніципальну освіту для дорослих, а з осені 2024 року штучний інтелект доступний як додатковий предмет для учнів інших програм.

У лютому 2025 року уряд Швеції офіційно розпочав свою національну стратегію STEM (наука, технології, інженерія та математика), яка охоплює всю систему освіти від дошкільних закладів до аспірантських досліджень. Ключовий контекст розвитку полягає у постановці конкретних цілей зарахування на програми STEM, реформах освітніх кредитів у вищій освіті та ініціативах щодо подолання гендерного розриву в технічних галузях. Стратегія відповідає потребі Швеції в більшій кількості людей з ґрунтовними знаннями в галузі STEM, щоб вирішити проблему дефіциту кваліфікованих кадрів у кількох сферах та продовжувати працювати над тим, щоб Швеція й надалі залишалася інноваційною технологічною країною на передовій.

#### Список використаних джерел

1. Cedefop, & Swedish National Agency for Education (Skolverket). (2023). Vocational education and training in Europe – Sweden: system description. In Cedefop, & ReferNet. (2024). *Vocational education and training in Europe: VET in Europe database – detailed VET system descriptions* [Database]. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/sweden-u3> (дата звернення 08.05.2026)
2. Cedefop. (2025). Vocational education and training policy briefs 2024 – Sweden. National VET policy developments 2023-24. <https://data.europa.eu/doi/10.2801/9828106> (дата звернення 08.05.2026)
3. Qualification frameworks for Swedish qualifications and degrees. <https://www.uhr.se/en/start/recognition-of-foreign-qualifications/enic-naric-sweden/qualification-frameworks-for-swedish-qualifications-and-degrees/> (дата звернення 08.05.2026)
4. Quality assurance. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/euryperia/sweden/quality-assurance> (дата звернення 08.05.2026)